

THIS BOOK IS
PUBLISHED WITH THE
FINANCIAL ASSISTANCE OF
TIRUMALA TIRUPATI DEVASTHANAMS
UNDER THEIR SCHEME
"AID TO PUBLISH RELIGIOUS BOOKS"

శ్రీరామ ద్విశతి

BY

లంకపల్లె ఓబయ్యా నాయుడు

ప్రతులు 2000

మొదటి ప్రింటింగ్ 1997 - 5 - 10

చిరునామా

ఓబయ్యా నాయుడు

~~చిన్నతిప్ప సముద్రం~~

~~టీచర్స్ కాలనీ~~

మదనపల్లి ~~స్పిన్నింగు మిల్లు~~ [P.O]

మదనపల్లి మండలం.

చిత్తూరు జిల్లా [A.P]

పుస్తకం వెల 12 - 00

ఓం సత్యం శివం సుందరం
ఓం నమో భగవతే శ్రీ సత్యసాయీశాయ

సమస్త లోక సృష్టి, స్థితి, లయకారకుడైన,
శ్రీ మన్నారాయణుడే, శ్రీ సత్యసాయిగా, వరరూపమున, జన్మించి, మనుజులలో, మనుజుడై మానవులకు మాధవప్రాప్తి గల్గు మహోపదేశములు, చేయుచు భక్తి భుక్తి ముక్తులు, భక్తులకొసంగుచున్న, మా సత్యసాయిగారికి సూర్యునకు చిఱుదివ్వెను జూపినట్లు, నేను రచించిన శ్రీరామ ద్విశతి యను గ్రంథమును శ్రీవారి కంకితమొనర్చుచు, వారి దయకు పాత్రుడను, కాగోరి అంకితమును ,దీనికొనుమని, అభ్యర్థించుచు లంకిపల్లి ఓబయ్య నాయుడననే గ్రంథకర్తగా శ్రీ వారికి రచించి, సమకూర్చిన పద్య కుసుమ హారము

క శ్రీ సత్యసాయి భగవాన్
గాసిల్లి తినింతవరకు కష్టంబులతో
మీసమకాలికుడైనే
జేసితి నిన్నాళ్ళు తప్పు, చేరకమిమ్మున్ 1

క. సమ కాలిక భగవాని
గమనింపరు చాలమంది, గడుసుదనముతో
గమనించు భక్తులందరు
మిము జేరియు ధన్యులైరి మేదినిలోనన్ 2

క. కనబడు దేవుని దలుపరు
కనబడకున్నట్టివాని, కరదీపికలన్
ఘనముగ వెదకుచునుందురు
కనబడునే యట్టివారి కాదేవుండున్ 3

సీ॥ ఆదినారాయణుడైయుండియు వనిలో
సంభవించిన సత్యసాయి వీవె
పలసిన వస్తువుల్ వనరుగా సృష్టించి
భక్తుల కొసగెడు బ్రహ్మ వీవె
నిను నమ్మి సేవింప నేర్చిన భక్తుల
స్థిరముగా రక్షించు, విష్ణుడవీవె
అంబయంశంబుననందర దయజూచి,
శక్తినొసంగెడి శక్తి వీవె

తే. సుబ్రమణ్య వినాయక, సురసమూహ.
ములును. శ్రీరామ కృష్ణాది ముఖ్యులైన
యేసు. మహమదు, బుద్ధులై యీ జగాన
వెలయుచున్నట్టి దేవతావిభుడవీవె 4

సీ. విష్ణుండవీవని, వివరించుటకుగాను
ధనలక్ష్మి మీ చెంత తరుగదయ్యె
బ్రహ్మయేనీవని భావించుటకుగాను
విద్యదేవతనిట, వెలయుచుండె

శంకరుండీవని, శంకంబుగాదెలియ
లింగముల్ దీయుట లీలలయ్యె
అంబయే నీవని యంగీకరింపంగ
కనతల్లి ప్రేమయే గాననయ్యె

తే సకల దేవాంశ మీలోన సమము గాను
గల్గియున్నట్లుగా మాకు, గాననయ్యె
వేదవేదాంత వేద్యయో విబుధవర్య
సత్యసాయీశ కరుణించు సాధుపోష 5

సీ పుట్టలమయమైన, పుట్టపర్తియె నేడు
పట్టణంబుగ మారి ప్రబలుచుండె
మిట్టలు గుట్టలు మీ ప్రభావంబుచే
కట్టడంబుల తోడ గ్రాలుచుండె

నాగ సర్పములున్న నాటి దుర్గతి బోయి
నక్షత్రశాలలీనాడు నిండె
కడుదుష్ట మృగముల కల్గులన్నియు బోయి
విద్యాలయంబులు వెలయుచుండె

తే. పశులున్ దిరుగునట్టి నీ ప్రాంతమందు
దివ్యమైన విమానముల్ దిరుగుచుండె
ముండ్లచెట్లుండినట్టి యీ మొఱపనేల
కల్పవృక్షంబులీనాడు గల్గి యుండె 6

సీ. విశ్వంబులో మిమ్ము విశ్వసించిన జనుల్
దేవుడేయని నమ్మి దిరుగుచుంద్రు
దీవెనల్ గొనవచ్చి దేశాధినేతలు
మీరు జెప్పిన రీతిమెలగుచుంద్రు

కోటీశ్వరులు వారి కోర్కెలుదీరంగ
నీ సేవలో సదానిలచియుండ్రు
విద్వాంసులరుదెంచి, విబుధుండవని వేడి
ప్రాబల్కలెప్పుడుఁ బల్కుచుండ్రు

తే. తెలివిగలవారు మిమ్మట్లు దెలిసికొనియు
గర్వమున్వీడి వినయంబుగా మెలంగి
సేవ భావంబుతో మీరుజెప్పినటుల
భక్తులైవెలయు చున్నారు భవ్యచరిత 7

5 ఇంత విశిష్ట గుణంబులు
నున్న మహాపురుషుడీవువునౌనరుగమాకున్
నెన్నగదొరికిన కతమున
మన్ననతో కవితసేయ మామదిగలిగెన్ 8

క శ్రీరామ ద్విశతియనియెడు
నారా మునిచరితమిపుడు నరులకు దెలియన్
గారాబంబున వ్రాసియు
చరితి మీకంకితంబు, జేసెదు శాంతిన్ 9

క. కాదనక సమ్మతించియు
మీదయ నామీదజూపి, మీపదసేవల్
సాదరముగ దయసేసియు
నేధన్యత జెందునటుల చేఅపుమహాత్మా 10

ఆ. కాళ్ళగడిగి కవిత కన్యనొసంగద
కిట్నమియ్యలేను గానవాదు
హృదయ పీఠమందు, ముదముతో నెలకొని,
మమ్ము గావుమయ్య మాన్యచరిత 11

క కవితాకన్యగుణంబులు
భువిలో సామాన్యులకును, బోలదు పోల్పన్
భవబంధంబుల ద్రెంచియు
చావును పుట్టుకలులేని, సద్గతి నొసగున్ 12

క సాక్షాల్లక్ష్మి సరస్వతి
వీక్షింవగ గౌరివలెను, వెలయుచు మహిమల్
మోక్షము భక్తులకొసగెడు
దక్షతగల దీమెయందుఁదనరగ సాయీ 13

క. శ్రీరామ దివ్యచరితము
పౌరులకందరికి దెలిపి పరమాత్ముని పై
వారి మదిన్ మరలింపగఁ
గోరితి మీసాయమిపుడు, కుదురుగా స్వామీ

క. మీ భక్త బృందములు మా
కీ భాగ్యమొనర్చి సభల, కెళ్ళిన చోట్లన్
శోభింప రామతత్త్వము
వేభంగుల వెల్లడింప, వెలసగు స్వామీ !

క కలలో సాక్షాత్కారము
గలుగగ నాకొక్కనాడు, కడుసంతసమున్
గలుగగ మీ పాదంబులు
పలుమారులు నద్దుకొంటి, భక్తిగ స్వామీ

క. పన్నిట గడుగుపాదము
కన్నీటన్ గడిగినాడ, గాఢపుభక్తిన్
నన్నున్ దయతోజూచియు
మన్ననతో కవితగానమహ, మరువక సాయీ

క. మీయాజ్ఞమైనదనియున్
నేదొసగితి నంకితంబు, నీ కావ్యంబున్
సాయీగై కొని దీనిని
సేయుము పరిపాలనంబు, చెంతననుండసే

క అన్ని విధంబుల నాకున్
మన్ననతో దోడుపడుచు, మా దేవుడవై
నన్నున్ ముందుకు నడుపుము
నిన్నున్ విసలేరు దిక్కు నిజముగ సాయీ

క మంగళము సాయినాథా!
మంగళమగు మీకు సర్వమాన్య చరిత్రా
మంగళము భక్తవినుతా!
మంగళ మిదెగొనుము లోక, మందరివలనన్

లోకాస్సమస్తాస్సుఖినోభవంతు

ఓం శాంతిః ఓం శాంతిః శాంతిః

సంస్కృతశిరోమణి
శ్రీ సముద్రాల లక్ష్మణయ్యగారు
M. A.,

నివేదన

ఆత్మీయులు లంకిపల్లి కోటయ్యనాయుడుగారు, కర్షక కుటుంబానికి చెందినవారు వారు విద్వాన్ పరీక్షకు కృషిచేసి, తెలుగులో పాండిత్యం గడించారు. అయినా ఎప్పుడూ ఉద్యోగం చేపట్టలేదు. కష్టపడి వ్యవసాయము చేస్తూనే జీవిస్తున్నారు

శ్రీ నాయుడుగారు ఆధ్యాత్మిక భావాలపట్ల, మిక్కిలి శ్రద్ధగలవారు ముఖ్యంగా వీరు, బ్రహ్మలీన పూజ్యపాద గండి భూమానందాశ్రమాధిపతులు శ్రీ రామకృష్ణానంద స్వాములవారి అనుయాయులు వారి గీతోపన్యాసములను బాగుగా చదివి అనుసంధానం చేసినారు

వీరికి కవిత వెన్నతో బెట్టిన విద్య, కీర్తి శేషులు శ్రీ యన్ టి. రామారావుగారి మీద, వీరు వ్రాసి వేసిన పద్యరత్నహారము చూపరుల చూపులకు మిరుమిట్లు గొల్పినది అందువలన పలువురి ప్రశంశలు పొందినది భగవద్గీతను వీరు తేట తెలుగు పాటలుగా వ్రాసినప్పుడు, వీరి రచనా విధానానికి మెచ్చి, తిరుమల-తిరుపతి దేవస్థానము వారు దాని ముద్రణకు అర్థిక సహాయము చేశారు

ప్రస్తుతం వీరు శ్రీ రామ ద్విశతి అన్న ప్రబంధమును, గద్య పద్యమయమైన తీర్చిదిద్దారు రచన సరళశైలిలో సాగినది ఈ రచన T T D వారి అర్థిక సహాయాన్ని పొందినది ఇందులో రామాయణ పూర్వ గాథ, ఉత్తర గాథలు రెండూ నిబంధింపబడినవి రాముని శీలం సర్వోత్తమంగా తీర్చిదిద్దబడింది

క. అందముల్లో వినవిన చెవి
కందముల్లో మంచినీతి కందము లైతే
అందరు చదువుదురనవ
కందర్పా కుందరదప్రకవిచరధప్పా

అని కవి చౌడప్ప జెప్పినట్లు, అందమైన కంద పద్యాలలో సామాన్యులకు కూడా అర్ధమయ్యే రీతిలో "శ్రీరామ ద్విశతి ని'' రచించిన సహజక కవిత్వకవి, ఆధ్యాత్మిక, కవి, శ్రీ లంకిపల్లి ఓబయ్యా నాయుడుగారు, అందరి అభినందనీయులు ఈ రచన పాఠకులను ఆకర్షించి, విస్తృత వ్యాప్తి పొందగలరని మనసారా ఆశిస్తున్నాను.

సముద్రాల లక్ష్మణయ్య
కార్యదర్శి

తిరుపతి — ధర్మ ప్రచార పరిషత్
తిరుమల - తిరుపతి దేవస్థానము

13-12-1996

ఇట్లు, శ్రీ రామ ద్విశతి గ్రంధకర్త సాయీ మార్పుచేస్తు

శ్రీ లంకిపల్లి ఓబయ్యానాయుడు, ఆంధ్రభాషావిశారద మరియు

బి. విద్వాన్ తెలుగు ~~ఇంటి నెం. 8-16-8, [illegible]~~ 1-512 [illegible]

~~[illegible] (C.T) [illegible] సమీపం~~

మదనపల్లి ~~[illegible]~~ (పోస్టు)

మదనపల్లి మండలం చిత్తూరు జిల్లా (ఆ ప్ర.)

ము మేళవించి రామా అను మకుటమును తొలగించినచో అది సంగ్రహ రామాయణమే యనుట నిస్సందేహము శ్రీరామ నిర్యాణముతో శతకమంత మైనప్పుడిది విషాదాంతము కాదా? అను ప్రశ్న ఉదయించును అందుకే కవి, "రాముడవ్వేళ వైకుంఠధాముడయ్యె" అనగా శ్రీరాముని శరీరము అందరి శరీరమువలె పడిపోవడం గానీ, నదిలో మునిగినపుడింకొక శరీరము వలె రావడంగాని జరుగనీయలేదు. (జరుగలేదుకూడ) అసలు రాముడు నదిలోనే మునుగలేదు బ్రహ్మదేవుడు, స్వామిముహూర్తం దాటిపోవుచున్నదని శ్రీరాముని హెచ్చరించడం వెంటనే ఆశ్రీరామశరీరమే శ్రీ విష్ణు దేవుడుగా పై నుండి క్రిందికి మార్పుచెందడం జరిగింది. ఈ విధముగా రామావతారము పరిసమాప్తమైనట్లు తెలిపిరి.

రావణుడు కైక, మందర వంటి పాత్రలు పూర్వాపూర్వ పర్యాలోచనలతో పరిశీలించి, ఇందుకు ముందు మరెవ్వరు చెప్పని విధముగా ఓబయ్యవాయుడుగారు తత్త్వరహస్యమును విప్పిచెప్పుట, ఈ ద్విశతిలో ఎన్నదగిన విశేషము కావ్యాంతమున ఫలశ్రుతి, మంగళము శాసనము తెలుపబడినవి, రచనా సౌందర్యమును విశదీకరించుటకు ప్రతి పద్యమును నుదహరింపవలసివచ్చును ఇప్పటికే పీఠిక విస్తరించుటచే ప్రస్తుతమునేనీపద్యములజోలికి పోలేదు రస హృదయులైన సహృదయులు పఠించుసందర్భమున ప్రతిపద్యసౌందర్యం ము మ అందలి ఔచిత్యంను గ్రహించిరసానందపారవశ్యమును పొందుదురుగాక

క, శ్రీ లంకిపల్లి ఓబయ
నాలుకపై వాణినిలిచి నవ్యకవిత్వ
శ్రీలవెలబల్లి మల్లిల
మా లయగుచు గురుతరముగ మాయురినింపెసి

డా ॥ మల్లెలగురవయ్యగారు
రీడర్ తెలుగు శాఖాధ్యక్షులు
బిసెంట్ దివ్యజ్ఞాన కళాశాల
మదనపల్లి

అభిప్రాయము:

శ్రీ శ్రీ శ్రీ బ్రహ్మలీన రామకృష్ణానంద స్వాములవారు "గీతా వాణి సంపాదకులు" భూమానందాశ్రమం, గండిక్షేత్రం

మా గురుదేవులు

వీరు మా ఆధ్యాత్మిక గురుదేవులు వీరి ఆశీర్వాద బలము వలన శ్రీ కృష్ణపరమాత్మ దయవలన ఇప్పుడు నేనొక రచయితనైనాను. వీరు నాకు 1984 శ్రీమద్భగవద్గీతను గూర్చి ఇచ్చియుండిన అభిప్రాయమునే నేనిందు పొందుపరచు చున్నాను,

ఆశీస్సందేశము

భక్తునకు భద్రశాముక్తి, భద్రాశీస్సులు నాయినా! ఓబయ్యా నీ పట్టుదల ఫలించినది నీ గీతాసేవ కోడినవి "నహికళ్యాణ కృత్ కశ్చిత్ దుర్గతింతాత గచ్ఛతి" (గీత 6వ అధ్యాయం) అనే గీతావాక్యాన్ని "యోగక్షేమం వహామ్యహం" అనె భగవంతుని ప్రతిజ్ఞను (గీత 9 - 22) ఆచరణలో చరితార్థం చేసి చూపించావు

"రామతే అధిక రామ కరదాసా"

రామునికంటే రామభక్తుడే గొప్ప అని తులసీదాసన్నాడు గట్టి శిష్యుడవు నేనే మెత్తనివాన్ని నావు నాకంటే గట్టివాడివి బాబూ నీ ఉద్యమం మూడు పువ్వులు ఆరు కాయలుగా వికాసం చెందుగాక, వర్ధిల్లుగాక, ఏడు కొండల ప్రభువు నీకు సదా ఏడుగడయగును గాక

రామ కథ ఎందరెన్నివిధాల వర్ణిస్తే దాని వాసికి తక్కువా? అని ఓంకంటి పాపరాజన్నాడు, గీతను బహు రుచులతో త్రాగి,త్రాగి, యెందరెంత త్రాగినా అమృత్యాగం అజ్ఞానత్యాగ , అది దేవునితో యోగం, సంయోగం, సంయోగసిద్ధం, గీతాచార్యుని అనుగ్రహము గీతామాత ఆశీర్వాదము, సదా నీకులభించుగాక అని, రామ కథను పై విధముగా ప్రశంశించియున్నారు, తథాస్తు, శుభమస్తు

శ్రీరామకృష్ణానంద స్వాముల వారు గీతావాణి సంపాదకులు, ప్రచారకులు, శ్రీ భూమానందాశ్రమము, గండిక్షేత్రము, వీరన్నగట్టుపల్లి (పోస్టు) కడపజిల్లా, పులివెందుల (తాలూక) పిన్ - 516 330, ఆంధ్రప్రదేశ్

ఈ గ్రంథరచనకు సహాయములందించి తోడ్పడిన వారు

1) డి నాగసిద్దారెడ్డిగారు, ఓరియంటల్ కళాశాల మాజీ ప్రిన్సిపాల్

2) శ్రీ సముద్రాల లక్ష్మణయ్యగారు, T T D ధర్మప్రచార కార్యదర్శి
సంస్కృత శిరోమణి M A.

3) యం. భాస్కరనాయుడు సూరపవారిపల్లె అప్పర్ ప్రైమరీ స్కూల్
హెడ్మాస్టర్, మదనపల్లె

4) జి సహదేవనాయుడు వారి రెండవ కుమారుడు మునిస్వామినాయుడు
బెంగుళూరు మదనపల్లె

5) మల్లెల గురవయ్యగారు, మదనపల్లి బి టి కళాశాల తెలుగు
శాఖాధ్యక్షులు రీడర్ పేరు కావ్యమును సరిజూచి చక్కదిద్ది పీఠిక
వ్రాసినవారు

6) మదనపల్లి మండల రెవిన్యూ అధికారి సురేంద్రబాబుగారు TTD వారు
పంపిన మూరిటీ పత్రమును ధ్రువీకరించి యిచ్చిన సహాయకులు

7) శ్రీ పి పార్థసారధిగారు, ప్రస్తుతం చింతపర్తి ఉన్నత పాఠశాలలో
సీనియర్ తెలుగు పండితులు నా శ్రేయస్సు కొరకు ఆహర్నిశలు
పాటుబడినవారు

8) యల్ రామమూర్తినాయుడుగారు వాటర్ షెడ్ కార్యదర్శిగారు

9) యల్ వెంకటేశ్వరరావు, తెలుగు పండిట్, ఆధునిక పద్ధతిలో ఈ
గ్రంథమునకు పీఠిక వ్రాసినవారు బి విద్వాన్ తెలుగు

10) డాక్టర్, సహస్రావధాన చక్రవర్తి ఇంకా ఎన్నో బిరుదములుగల
మేడసాని మోహన్‌నాయుడుగారు, ప్రస్తుత అన్నమాచార్య కళామందిర
ఛైర్మెన్ ఆచార్య బిరుదాంకితులు.

ఆర్థికముగా గ్రంధరచనకు తోడ్పడినవారు —

1] తిరుమల-తిరుపతి దేవస్థానం ఇ ఓ తోపహా అందరి సహకారం,
అర్థిక సహాయం T T D దేవస్థానంవారు

2] జోగుల దాసయ్య, మాజీ టీచర్ వెంకటేశ్వర నగర్ 116-00

3] టీచర్ పుల్లయ్యగారు, నీరుగట్టుపల్లి మదనపల్లి 116-00

4] రిటైర్డు టీచర్ బి మహదేవశర్మగారు పెద్దతిప్పసముద్రం 58-00

5] రామకృష్ణయ్యగారు, ప్రస్తుత వాకాల సహకారబ్యాంక్ సూపర్‌వైజర్
తిరుపతి .8 00

పై వారందరికీ నా కృతజ్ఞతలు

ముద్రిత గ్రంథములు —

1) 1985లో శ్రీమద్భగవద్గీత మూల శ్లోకములకు భావానువాదము చేసి
"తోహర గేయమాలు" అను పేరుతో T T.D దేవస్థానము వారి అర్థిక
సహాయముతో 1000 ప్రతులను ముద్రించియున్నాను

2) ఇపుడు "శ్రీ రామ ద్విశతి" అను గ్రంథమును శ్రీ T. T. D. వారి ఆర్థిక సహాయముతోనె 2000 ప్రతులు ముద్రించియున్నాను

అముద్రిత గ్రంథములు —

1] శ్రీ తిరుమలేశ శతకము సీస పద్యములు
2] అహింసా పరమోధర్మః మాంసాహారము మంచి చెడులను గూర్చి
3] రావణ రాజ్యము, రామరాజ్యము వచన రచన
4] గోవింద నామములు దశావతారముల కథగలసి వచ్చే విధముగా
5] ఖండ రచనలు చాలాను గుణ్యముగా
6] గజేంద్ర మోక్షము తోహార గేయములు

గౌరవనీయులు 3 - 4 97 తిరుపతి

శ్రీయుతులు సహస్రావధాన సాహితీఅవధాన చక్రవర్తి, డాక్టర్, ఆచార్య మేడసాని మోహన నాయుడుగారు అన్నమాచార్య, ప్రాజక్టు డైరక్టర్ గారు అభిప్రాయము

ఈఓబయునాయుడుగారిని, నేనిరువదిసంవత్సరములుగా, ఎఱిగియున్నాను మేమిరువురము అక్కడక్కడ ఆశ్రమము ఉవద్ద,ఒకేవేదికపై, వేదాంతోపన్యాసము లిచ్చియున్నాము

ప్రస్తుతము వారురచించియున్న ''శ్రీరామ ద్విశతి'' అను గ్రంథమును చదివి పరిశీలించినాను అందులో శ్రీరామచంద్రుడేదైవము, యనుదృఢ నిశ్చయమును సముచితముగా, చక్కగావి శ్లేశించియున్నారు. అయా పాత్రల అంతరంగమును. రసోచితముగా నావిష్కరించినారు ఉపన్యాసాలలో వీరిప్రసన్నగళం, కవనహేల లో వీరికలం ఈరెండూదర్శించేభాగ్యం నాకుకలిగింది — ధన్యోస్మి

క ఓబయ నాయకోత్తమ
ధీబల సంభూత రామా దేవకథావాక్
ప్రాబల్య కలనసుందర
మై బుద్ధి పథంబునకు రసానుభవ మిడున్

క శ్రీరాముని దైవత్వం
బారాధ్యంబగుట సత్యమై దృఢలీలా
ధౌరం ధర్యశుభప్రదత
మై, రహియించుట,వచించె నా హెూయనగన్

క, శ్రీరాముని బాణంబున
ధారా మహిమంబులెల్ల దనరినగతి. వి
స్పారనవోదయపేగో
దారంబై తెలుగుతల్లి తాబుఃకించిన్

ముందుమాట

"ప్రపంచానికంతటికీ భారతదేశం గురువు" అన్నాడు స్వామి వివేకానంద ప్రపంచమంతా భోగభూమి, భారతదేశం త్యాగభూమి ప్రపంచ దేశాలన్నీ నాగరికత తెలీకుండా ఆదిమానవులుగా ఉండిన రోజులలోనే భారతదేశము మహోన్నతమైన నాగరికతతో షట్చక్రవర్తులు షోడశ మహారాజుల పరిపాలన స్వర్ణయుగాలననుభవించింది ఆ ప్రాచీనకాలం నుండి ఈ ఆధునికకాలం వరకు ప్రపంచ ప్రజలందరి దృష్టిలో భారతదేశానికి ఒక ప్రత్యేక గౌరవము స్థానం ఉన్నాయి

అయితే భారతదేశానికి అంత మహోన్నత స్థానం కలగడానికి మూలకారకులెవరు? ఒక 'రాముడు' ఒక "కృష్ణుడు" వారి ప్రవర్తన వారి బోధనా వీటిని ఆసరాగా తీసుకుంది భారతదేశం ఆ మార్గాలను అనుసరించి భారతదేశం అందుకే ప్రపంచ దేశాలకు భారతదేశం గురువు.

వ్రతవీరుడు ధీరోదాత్తుడు శ్రీరామచంద్రుడు ఒకేమాట, ఒకే బాణము, ఒకే పత్ని ఇదె రామనియమం అందుకే ఈ శ్రీరామ ద్విశతి అంతా రామమయం,

ఇందులో రామకథ కంటేకూడా రామ స్వభావాన్ని రాముని భావనా ప్రపంచాన్ని తన్మనోనేత్రంతో చూచి మనకూ చూపటానికే అధిక ప్రాధాన్యత నిచ్చారు గ్రంథకర్త

అంతేగాక, ఒక సగటు వ్యక్తి ప్రపంచం నుండి ఎదురుదెబ్బలుతిని క్రమముగా దైవం వైపు మరలడాన్ని జిజ్ఞాసువు కావడాన్ని, జ్ఞానం సంపాదించడాన్ని, తుదకు మోక్ష సామ్రాజ్యం చేరుకోవడాన్ని అద్భుతంగా చిత్రించారు గ్రంథకర్త.

ఇక్కడ రచయిత అందరిలాగా రామకథను, గుణగణాలను, మనస్సును అభివర్ణించి ఆగిపోలేదు.

"పాఠకులను అర్థంకాని వేదాంతం లోకి నెట్టేసి చేతులుదులుపుకోలేదు,

విభిన్న శైలిలో, సరిక్రొత్త ప్రపంచాలు దర్శింపి మనకళ్ళముందుంచారు. ఆ తటితో నిలవక మనకూ ఆలోచించే పని పెట్టారు,

మనం రాముని ఆదర్శంగా తీసుకొని పూజిస్తున్నాం పుణ్యాలోకాలు సాధించుకుంటున్నాం అయితే దీనికి మూలాధారం ఎవరు? రాముడేనా? కాదు 'రాముడే మూల విరాట్టు ఆ మూలవిరాట్ పైకి దృష్టిని మరలింపజేసిన వారెవరు?

ఆ మూలవిరాట్టును ప్రజలందరికి అందుబాటులోకి తెచ్చినవారెవరు?

"రావణుడు కైకేయి, మంథర " ఈ ముగ్గురూ రాముని జీవితానికి ప్రధాన మార్గదర్శకులు వీరులేకపోతే రాముడేలేడు రామకథే లేదు.

సేతువోడ్చి, కష్టించి అందర్నికొట్టి, తానే తన్నులు తిని లోకానికి తలక్రిందులు చేసి చివరకు "అలవైకుంఠపురంబులో నగిరిలో సామూల సౌధంబుదాపల" విలసిల్లి శ్రీమన్నారాయణుని ఈ లోకానికిదించుకొచ్చినవాడు రావణ బ్రహ్మ ఆవును రాముని తెచ్చినవాడు రావణుడే

రావణుడు మూర్ఖుడుకాడు, మహాజ్ఞాని నాస్తికుడుకాడు పరమ భక్తుడు . జన్మత, వచ్చిన క్రౌర్యం కాస్త వున్నా? అతని దృక్పథం ప్రగతి శీలకం, అతని పరమాశయం లోక కళ్యాణం..

ఇలా సునిశితమయిన ఆలోచనా ధోరణి ఈగ్రంథం నిండుగా నిబిడీకృతమై కనబడుతుంది.

రాముడు అయోధ్యలో పుట్టాడు. ఆ ప్రాంతం పావనం— మరి దక్షిణ భారతం గతి? ...

ఆయన పట్టాభిషేకం చెడగొట్టయినా సరే— దక్షిణ భారతం పునీతం చేయడానికి రాముని అరణ్యం పంపారు ... కైకేయి, మంథర

రచయిత, మాటల్లో చెప్పాలంటే . ఇది కైకేయి, మంథర కలిసి దక్షిణ భారతదేశమునకిడిన దక్షిణ అందుకే మనం వారికి కృతజ్ఞులమయి గొట్టవలె''

"ఆఫ్రికా చీకటిఖండం" అని చదువుకుంటాం మనం గుడ్డిగా భారత దేశానికిఈజిప్టులాంటి దేశాలతో వేలసంవత్సరాలకుముందే వ్యాపారసంబంధాలున్నాయి మరిఇది చీకటిఖండం ఎలాఅయింది? ఇదిఇంగ్లీషువారికి చీకటి ఖండం

సంకుచిత దృక్పథంతో కొందరు రాసినప్రాచీనచారిత్రకఅవాస్తవ పరిస్థితులను చదువుకుని అదేచరిత్రఅనుకుని తందానతాన అంటున్నాం.

అదేక్రమంలోనే భారతదేశరాజకీయ వ్యవస్థను కూడా నిరంకుశంగా చిత్రించారు మెకాలే లాంటి చిత్రకారులు,

"పిల్లి కళ్ళుమూసుకుని పాలుతాగుతూ తననెవరూచూడదని అనుకుంటుందట"

అలాంటి ఈచరిత్రకారులు కేవలంమనచుట్టూ జరిగేదాన్నిసరాగాల

తీసుకొని వివిధ దేశాల స్థితి గతులను ఊహిస్తూ కొంత ఉద్దేశపూర్వకంగా కొంత వాస్తవాలను వక్రీకరిస్తూ చరిత్రను తయారు చేశారు.

తమదేశంలో సర్వాధికారాలూ కేంద్రీకరించుకున్న నిరంకుశ రాజరిక వ్యవస్థనుండి కనుక భారతదేశంలో కూడా రాచరికం నిరంకుశంగా వుండొచ్చని పొరబడి ఉండి వారు

వారి నీడలో పడ్డాం ఒకరిద్దరు నిరంకుశులై ఉండొచ్చు. నిజానికి భారతరాచరిక వ్యవస్థ ఎంతమాత్రమూ నిరంకుశము కాదు"

దీనికి ప్రధాన ఉదాహరణ శ్రీ రా మ చ ం ద్రు డే"

శ్రీరాముని రామాయణం కథానాయకునిగా చూపుతుంది, ఈగ్రంథం రాముని పితృవాక్య పరిపాలకునిగా ప్రజావాక్య పరిపాలకునిగా రాజ్యాంగ నిబద్ధత కలిగినవ్యక్తిగా మనముందుంచుతుంది.

ఒక రాజకీయ నాయకునిగా నిర్మలహృదయునిగా చూపుతుంది "రామరాజ్యమనుచు రాత్రింబవళ్ళను కలవరించినారు గాంధిగారు"

భారతదేశానికి పరాయిపాలననుండి దాస్యవిముక్తిచేసిపెట్టింది గాంధేయవాదం

ఆగాంధేయవాదానికి మూలపురుషుడు శ్రీరామచంద్రుడే గాంధి జీవితమంతా రామునిఆదర్శాలమయం చివరకు ఆయనమరణం కూడా రామమయమే

నేడు ఇంతఅభివృద్ధి చెందినాక మనలోఏర్పడిన ఆధునిక భావాలను ఏవాటపక్తో అయిన శ్రీరాముని మనోభావాలనుపోల్చితే రామునిభావాలు మనభావాలకంటే ఇంకా ఎన్నిరెట్లు అత్యంతాధునిక భావాలని తెలుసుకోవచ్చు ఆనాడే కుటుంబ నియంత్రణ పాటించాడాయన

ప్రజలపై పూర్తిబాధ్యత రాజుదే ప్రజలకు ఏకష్టం కలిగినా రాజే కారకుడౌతాడు అందుకే ప్రజాభిప్రాయం ప్రకారం రాజునుఎన్నుకొంటున్నాం

"ఇది ప్రజాస్వామ్యం" ఇక్కడ ప్రజాస్వామ్యం అయిదేళ్ళకు ఒకసారి బయట కనబడుతుంది తరువాత ప్రజలప్రమేయం సున్నా.

"రామునిపాలనలో ప్రతినిత్యమూ ప్రజాస్వామ్యమే"

"ప్రతిరోజూ ప్రజాభిప్రాయాన్ని బట్టి పరిపాలన జరిగింది"

ఇలా ఈరచనలో నిబద్ధత కలిగిన రాజకీయనాయకుని రామునిలో మనకు చూపారు రచయిత మీకు వాస్తవాలను స్వీకరించగల సహృదయత రాముడంతటి వాడిని అనుసరించగల శక్తి రావణునికైకేయిని, మంథరనూ అర్థం చేసుకోగల ఆత్మ ధైర్యం ఉంటే ఈపుస్తకం చదవండి చూద్దాం

విద్వాన్ ఇంకిపల్లి వేంకటేశ్వర రావు

28 - 4 - 97

శ్రీరామ ద్విశతి

ఓం శ్రీ గణేశ శారదా గురుభ్యోనమః

"ఓం నమోభగవతే శ్రీరామచంద్రాయ"

క శ్రీ, వాణి, గౌరి, గణపతి,
నావాగ్గుణ కర్మములను నలరించుటకున్
భావమున దలతు సద్గురు
దేవుని భవహరుని దేవ దేవ దావాధిపతిన్ 1

క. శ్రీకర దశరథరామా
నీకును పూజలనొనర్చి, నీ నామంబున్
ప్రాకటముగ జపియింపగ
నాకిక దృఢదీక్షనిమ్ము, నా శ్రీరామా 2

క ఎన్నో జన్మలనెత్తియు
నిన్నున్ దలుపంగలేక, నీరసపడుచున్
ఖిన్నుడనై మరణించుచు
మన్నాడను నన్నుగావు ముర్వినిరామా 3

క నీవొసగిన వేషంబులు
నేవేయు చున్నవాడ, నిలకడలేకే
భూవలయంబున నటనలు
గావించుచు కాలమిట్టుల గడిపితి రామా 4

క అందరు నావారనుచున్
మందుడనై తెలియలేక, మాయకులోనై
యందరి బుద్ధుః గనుగొని
తొందరగా మాయనిప్పుడు, దొరగితి రామా 5

క. మాయకు లోబడ కుంకను
మాయాపతివైన నిన్ను, మరువక నేనున్
సేయుదు జీవన యాత్రర
పాయను నీ నామ స్మరణ, ప్రభు శ్రీరామా 6

క. మంచిపని జేతునింకను
మంచికి ధనమొసగిననేను మంచివారి భా
వించియు స్నేహమొనర్పద
పంచకులను జేరనింక, వసతుగ రామా! 7

క. చెడుపని జేయుచునుండిన
చెడుపనులకు ధనమొసంగి చెడు కార్యంబుల్
విడువక సేయుచునుండిన
తడయక నది చేటుదెచ్చు తప్పక రామా! 8

క. లోకులు మెచ్చగవలెనని
పోకడలున్బోయి పోయి పొరబాటునతా
దూకుడు తనమును జూపుచు
వాకొను వారలకు చేటువచ్చును రామా! 9

క. తెలియక నెన్నోమాటలు
పలు విధముల నాడుచుండు పాపంబనకన్
తెలిసికొనిరేని మరలన్
విలపింతురు పాపములకు వెఱచియు రామా! 10

క. నేనొక సమయమునందున
దీనుడనై గురువుకడకు, దిగులున బోవన్
నను జూచి గురువుగారిటు
వినిపింపన్గోరె నాదు వేదన రామా! 11

వ॥ నేనపుడు గురువుగారితో నిట్లు విన్నవించుకొంటిని స్వామి నాకెందుకో మరణించువారిని జూడగా, మనసున కనేక మరువరాని సందేహములు గల్గుచున్నవి చెప్పెదను వినుమని చెప్పనారంభించితిని

స్వామీ! మానవులును, ఇతర జంతువులు కూడ ఈ భూమిమీద పుట్టి కొంతకాలము జీవించి మరణించుచున్నవి అట్లుమరణించుదానికి ప్రాణము పోయినది ప్రాణము పోయినదని శవమును కాల్చివేయడమో పూడ్చివేయడమో గావించుచున్నారు మరి ఆ దేహంలోనుండిన ప్రాణమేమైనట్లు? ఎక్కడికి పోయినట్లు? అని నేను గురువుగారిని ప్రశ్నించితిని వారిట్లు సమాధానమొసగిరి నాయనా నీవిపుడు మంచి ప్రశ్నే వేసితివి దీనిని సర్వులు తెలిసి

కాని, ఇకమీదట ఏవిధముగా తాము మెలగవలెనో, ఈ జీవుడు దేహమునుండి వెలువడిన తరువాత తానెక్కడికి వెళ్ళుచున్నాడో! తెలుపుచున్నాను. శ్రద్ధగా వినుమని చెప్పదొడంగెను.

మరణించిన జీవులు నాల్గు రకములుగా విభజింపబడుచున్నారు ఈ లోకంలో పాపం జేసినవారు మరణించిన తరువాత యమ పట్టణానికి బోయి అతని పాప,పుణ్యములను విచారింపబడి అతడు పాపములు జేసినవాడైనచో అతని పాపమునకు తగిన శిక్ష విధింపబడి,ఆ శిక్షకు తగిన నరకమునకు బంపి అతని పాపము తరిగి, తిరిగి పునీతుడైన తరువాత, మరలా ఈ భూలోకంలో దరిద్రుడుగా బుట్టడం పాపాలు జేయడం,మరణించి యమలోకానికి బోవడం మరలా రావడం, పుట్టడం ఇదే తంతు రెండవ రకంవారు పుణ్యంజేసినవారు మరణించిన తరువాత స్వర్గలోకానికి బోయి, అచ్చట స్వర్గ సుఖాలనుభవించి తిరిగి భూలోకానికి రావడం, ధనవంతులుగా బుట్టి,మరలా పుణ్యం జేసి మరణించడం, స్వర్గానికి బోవడం, తిరిగి రావడం, ఇది వీరి పని మరలా ఒక రకం వారు అధిక పాపాలు చేసి ఈ లోకంలోనే క్రిమికీటకాలుగా పుట్టడం చెట్లు చేమలుగా పుట్టడం ఇది వీరి పని ఇక నాలుగవ రకంవారు భక్తులు జ్ఞానులు వారు భగవద్భక్తిగలవారై యుండి మరణానంతరం భగవంతునిలో లీనం గావడం లేదా శివలోకంలోనో, వైకుంఠములోనో ముక్తులై చేరిపోవడం అక్కడనుండియే ముక్తిబొందడం. వారికిక ఈ లోకంలో జన్మించవలసిన పని లేదు అందువలన వారే ముక్తులు.ఆ ముక్తికొరకే సర్వజీవులు ప్రయత్నించుచున్నారు. ఇంతకు ఈ జీవుడెవరోకాదు భగవంతుని యంశమే యైనందున మరల భగవంతునిలో చేరేవరకు మానవప్రయత్నం ఎడతెగకశ్రద్ధతోచేయాలి ఇదీ మరణించిన జీవుల చరిత్ర

క	పుట్టుక చావుల నడుమను
కొట్టుకలాడుచును జీవకోటులు నిటులన్
కట్టడి వలయము లోబడి
నిట్టూర్పులు విడుచుచుండ్రు నిజముగ రామా! 15

క	ఈ సుడిగుండము నుండియు
దీసియు నీవలకు నన్ను, దెలిపియు త్రోవన్
గాసిని జెందక శాశ్వత
వాసపు మార్గంబుజూప, వలసితి రామా! 16

క. గురుసాన్నిధ్యము జేరియు
దరిజేర్పుము స్వామి మీకు దాసుడననుచున్
గురు కరుణ బడయుటకునే
శరణంబును వేడ గురుడు, చతురత రామా! 17

క జీవరహస్యము దెల్పియు
నీవిక నేజెప్పినటుల, నిశ్చలమతివై
కావించి జీవయాతర
సేవింపుము రామునసుచు జెప్పెను రామా! 18

క దేవుని యంశము నీవనె
దేవునిలో నుండకుండ, తెగి పడి యెటులో
భూవలయంబున పుట్టుక
చావులతో నుంటివనియె, సద్గురు రామా! 19

క దేవుడె జీవుండయ్యెను
జీవుడె దేవుండుగ మార్పు జెందంగవలెయున్
జీవత్వంబున నుండియు
దేవత్వము జెందుకిటులు, తెలిపెను రామా! 20

క సాలోకము, సామీప్యము
చాలగ సారూప్యముక్తి సద్గురు కరుణన్
మేలగు సాయుజ్యముచే
నాలుగు ముక్తులు వగ్లునాడిక రామా! 21

క. జీవుడు దేవుండగుచున్
జీవత్వము సమయన తగుచి ద్యూపుడగా
పావన బ్రహ్మము తానై
చావును పుట్టుకిననతడు చంపెను రామా! 22

క సారూప్యము సాలోక్యము
చేరియు సాన్నిధ్యముక్తి నెందిన పిదపన్
వారిక సాయుజ్యంబును
నారాయణ లీనముక్తి నమరును రామా! 23

క ఈ విధి దేవుడు జీవుడు
గావచ్చియు గురువు కరుణ గల్గినకతనన్
దేవుండయ్యెడు వరకున్
కావిడక భక్తి సలుప, తగు శ్రీరామా! 24

క. దేవుని యంశమునీవని
దేవునిలో నుంతకుండ, తెగిపడి యెటులో
భూవలయంబున బుట్టుచు
చావులలో నుంటివనియె, సద్గురురామా! 25

వ॥ ఈవిధముగా జీవత్వముతో నెంత కాలము నుండి చావు పుట్టుకలలో తగుల్కొని యున్నానని గురువుగారినడుగగా వారిట్లు సమాధానము చెప్పియుండిరి

క. కోటుల యుగములు గడచెను
కోటుల జన్మములు గడచె, తురటన్ జడకే
నేటికి గురుదయ గల్గెను
మాటికి యమ దర్శనంబు, మానెను రామా! 26

క. ఎనుబది నాలుగు లక్షల
తనువులతో బుట్టిపుట్టి, తహతహ పడగా
నను కరుణించిన దేవుడు
మనుజునిగా బుట్టజేసె మాధవరామా! 27

క. ఏ పూరికి బోకుండిన
బోవలయును యమపురంబు, పుట్టిన జీవుల్
గావున నందరు తమకగు
చావును యమపురము మఱవజనునే రామా! 28

వ॥ మనుష్యుని ప్రాణము బోవునప్పుడు యమభటులా శరీరమునుండి జీవుని వెలికి లాగెదరు తరువాత 96 నిముషములలో ఆకాశ మార్గమున యమపురమునకు దీసుకపోయి యమధర్మరాజు నెదుట హాజరు పరచి మరల భూలోకమునకు జేర్చి జీవునిశరీరముండుప్రాంతమునకు దీసుక వచ్చి, శరీరము లోనికి పోనీయక, పట్టుకొనియుండెదరట. అతని (దహన) లేక ఖనన క్రియలైన తరువాత, పిండప్రసాదాది కర్మలు జరిగేవరకు అతడు మరణించిన ప్రాంతములోనుంచి,కర్మక్రియలు పూర్తికాగానే,యమభటులాజీవుని, కొట్టుచు, తిట్టుచు యమ పట్టణమునకు బోవు త్రోవను పండ్రెండు మజిలీలుగా విభజించి, నెలకొక మజిలీలో నిలిపి, విశ్రాంతి యిచ్చుచు ఇట్లొక సంవత్సరమునకు జేర్చెదరట యమధర్మరాజు చిత్రగుప్తునితోగి తెలిసికొని జీవుని పాప పుణ్యములననుసరించి శిక్షలు వేయించు

నట. అందువలన మనుష్యుడు బ్రతికియున్నప్పుడే ఈ నరక బాధలను, యమ పట్టణమును స్వర్గమును మరువక చెడుపనులను జేయక, మంచి పనులు జేయుచు భగవద్భక్తుడై మెలగి జనన మరణము లేని ముక్తిని సంపాదించవలయును

క యమధర్మరాజు మనకున్
గమనింపగ క్రొత్తగాదు, కడుపరిచితుడే
సమయంబుజూచి పిలువగ
క్రమముగ జీవులనం బోవలె రామా! 29

క పోయిన జీవుల చరితము
పాయక యా చిత్రగుప్తు పఠనము సేయన్
న్యాయమధర్ముడు వినియన్
వేయించును శిక్షలితని, వేగమె రామా! 30

క కావున మరలా యమపురి
బోవలయునటన్న యెటుల పోదొప మహహా
నీవేదిక్కని దేవుని
భావింపుమటంచు గురుడు బల్కెను రామా! 31

వ గురువుగారిట్లు మరణ విషయంబును దాని వారణోపాయంబును దెలియబరచి దానికుదాహరణముగా వాల్మీకి కథను దెలియబరచెను

వాల్మీకి చరిత్ర

క. దారినబోవుచునుండెడు
వారిని రత్నాకరుండు, వధియించియు తా
వారి ధనంబులగైకొని
దారాపుత్రులను బెంచెదశరథ రామా! 32

క నారదుడడిగని యాతని
వారించియు వానిమంచి, వానిగజేయన్
జేరిహితబోధజేయగ
మారెనురత్నాకరుండు మంచిగ రామా! 33

క. ఘోరంబగు నాపాపము
ధారుణి లో కొండలటుల దట్టంబైతా
పేరుకొనియున్నవన్నియు
నేరములని దెలిసికొనెను, నిజముగ రామా! 34

క ఆ పాపంబుల నుండియు
కాపాడుము స్వామియనుచు కడు వినయముతో
వాపోయి నారదుం గని
నీ పాదము విడువననుచు నేడ్చెను రామా! 35

క అని యేడ్చెడు రత్నాకరు
గనుగొని నారదుడు చాల, కరుణాన్వితుడై
వినురత్నాకర నీకొక
ఘన మంత్రముజెప్పెద, క్రమమనె రామా! 36

క దానిని విడువక నీవున్
ధ్యానంబును జపముజేయ, దానిమహిమతో
నానావిధ పాపంబుల
మానక తాగాల్చివైచు, మంత్రము రామా! 37

క అని మంత్రమహిమదెలిపియు
వినిపించెను రామ యనెడు, విధిమంత్రంబున్
పనిబూని పలుకుమన నా
తని నాలుకదిరుగదయ్యె నగసుత రామా! 38

క అతడు జేసిన పాపము
ప్రీతిగ శ్రీరామ యనుచు బిలువగ తిరుగన్
నాతని నాలుకజడమై
చేతనమును లేకయుండె, శ్రీ రఘురామా! 39

క నారదుడదిగని వెంటనే
మారిచి శ్రీరామయనెడు, మంత్రాక్షరముల్
మారా మారా యనుచును
మారా యని త్రిప్పినేర్పె, మంత్రము రామా!

క. మారాయను మంత్రంబును
వారక ప్రాచేతసుండు వనరుగజపమున్
పారాయణ గావింపగ
ఘోరంబగు పాపరాశి గూలెను రామా! 41

క పాపము ప్రక్షాళనమై
తాపసి వాల్మీకియవగ ధాతయు నతనిన్
నేపార రామచరితము
చేపట్టి రచింపనాజ్ఞ జేసెను రామా! 42

క కమలజుని యాజ్ఞ చొప్పన
కమనీయంబైనరామ, కథ వ్రాసియు తా
వములుండునాదికవియై
నీ మంత్రపు మహిమ దెలిపె నెర్పున రామా! 43

క. పాపము గలవారైనను
శాపంబులననుభవించు శతజన్ములైనన్
ప్రాపించి మిమ్ము దలచిన
తాపంబులడంగిపోవు తప్పక రామా! 44

వ॥ కృతయుగాంతమున రావణుడను రాక్షసుడు దుర్మార్గుడై స్వర్గ, మర్త్య, పాతాళాది లోకములందుండు గల వారందరిని జయించి సూర్య, చంద్రాది, గ్రహ నక్షత్రమండలములను మించి శాసించుచుండెను అందువలన బ్రహ్మాది దేవతలు వైకుంఠమునకు బోయి, ఆదినారాయణు నవలోకించి, రావణునివలన తమకుగలుగు బాధలను జెప్పుకొనగా, విష్ణుదేవుడు వారికభయ మొసంగి నేను నరుడుగాను. మీరు వానరులుగాను పుట్టి వానిని సంహరించవలెను అని వారిని పంపివేయ అందరును, అప్రయత్నము సేయుచుండిరి

క రావణు బాధల కోర్వక
పావన వైకుంఠమునకు, బ్రహ్మాది సురుల్
జీవము నిలుపదు మాకిక
కావుము మమ్మనుచు హరిని, గలిసిరి రామా! 45

క. వారిని శ్రీహరి గాంచియు
నేరఘురాముండనగుచు, ఇనకులమందున్
కూరిమి దశరథసుతుడై
వారక జనియింతుననియె, వరగుణ రామా! 46

క. మీరును వానర రూపుల
ధారుణిపై జననమొంది తప్పక నాతో
చేరిననందరమున్ జని
క్రూరునిఖండింపుమటంచు, కోరెను రామా! 47

వ॥ ఓ దేవాది మునీంద్రులారా వినండి, రావణుడు, అహంకారపూరితుడై నరులను వానరులను తిరస్కార భావముతోనే బ్రహ్మదేవుని వరమడుగక మనుష్యులు రాక్షసులకాహారముగా గలవారు ఇక వానరులు కొమ్మల మీద తిరుగుచు కాయగసరులుదిని జీవించెడువారు. నాయ తటివాడు వీరి వలన చావులేనట్లు వరమడుగుట నా యంత్రమునకు తగనిపనియని వదలివైచెను అందువలన మనమిపుడు నరులు, వానరులుగా జన్మించి, ఆ రాక్షసుని తుదముట్టించి భూలోకంబునకని, విష్ణుదేవుడాజ్ఞాపించెను ఆయాజ్ఞ నందరును శిరసావహించిరి.

క. నరవానరులననాకున్
జరిశింపగ సమముగాదు ఖవరములందున్
వరమేలగోరవలెనని,
గరువమురావణునికిటుల, గల్గెను రామా! 48

క. అని నారాయణుడ పగం
జనియందురు భూమిమీద జనియింపంగన్
పనిబూని విష్ణుదేవుడు
జనియించెను దశరథునకు, జానకిరామా! 49

క. భరతుడు శత్రుఘ్నుంతును
వరసుతు లక్ష్మణుడు సీత, సౌజన్యనిధుల్
విరివిగ నీ కార్యములకు
ధరణిని జన్మించిరపుడు, దశరథరామా! 50

క. విశ్వామిత్ర వశిష్టులు
విశ్వాసముతోడ మీకు విద్యలు గరుపన్
విశ్వామిత్ర వశిష్టుల
విశ్వాసముగల్గి మీకు, విరివిగ రామా! 51

క. మునియాగము రక్షింపగ
మునివెంటను మీరుబోవ, మునుకొని యెదుటన్
ఘనబాహు బలముతోడను
చనుదెంచెను తాటకిపుడు, జనమతరామా! 52

క ఆతాటకి నెదిరించియు
చేతను బాణంబుదీసి, శీఘ్రమెవేయున్
ఘాతనమునబడి రాక్షసి
కూతలు బెట్టుచు జచ్చె, గుణనిధి రామా! 53

క అంతట విశ్వామిత్రుడు
సంతసమ్మున యజ్ఞమపుడు, సరగునజేయన్
వింతగ మారీచాదులు
పంతంబున దాని జరుప పగగొని రామా! 54

క. జన్నద్రెంచి రక్తమాంసము
ఘనముగ గురిపింపజూచి, కడుకోపముతో
తన బాణంబుచు వేయగ
వెనువెంట సుబాహుడీల్గి, వెడలిరి రామా! 55

క. యాగము నిర్విఘ్నముగా
బాగుగ నెరవేరజూచి, బ్రహ్మర్షియుతా
సాగుచుమిథులకు మిమ్మున్
సాగించెను నడవిలోన సరసత రామా! 56

క. పాపాలు జేసి గౌతము
శాపంబున రాయియగుచు, చలనములేకే
తాపడియున్న నహల్యకు
నీ పాదము శాపముక్తి నెరపెను రామా! 57

క జనకుని కొలువునకొన్ జని
జనవర్యులుజూచుచుండ, జగములు బొగడన్
జనకుని శివుచాపంబును
ఘనముగ నెక్కిడియు విఱువ గల్గిన రామా! 58

క. భూసుతను పెండ్లియాడియు
కోసలకున్ మీరుబోవ, కోపముతోడన్
భూసురుడు పరశురాముడు
రోసముతో నెదురునిలిచి రోజుచురామా! 59

క శివచాపంబును విఱచియు
నవమానమొనర్చినావు, నాచార్యునకున్
నీవిపుడు దీని విఱువుము
భవదీయ పరాక్రమంబు, బయలగు రామా! 60

క అని తన చాపంబీయగ
కొనకొపును రాముడపుడు గొనియాతని యం
దనగిన విద్యలు బలమును
వెనువెంటనే లాగుకొనగ, విప్రుడురామా! 61

వ॥ ఇట్లు శ్రీరామచంద్రుడు పరశురాముని చేతనున్న ధనస్సునొకవైపున దీసికొని ఆ ధనస్సునుండి, పరశురామునిలోగల బలమును, విద్యలను తన లోనికి లాగుకొనెను పరశురాముడు బలహీనుడై శ్రీరామునితో నిట్లనెను.

క నాయంశమె నీ యంశము
నాయందున్నట్టి బలము, నాదగు విద్యల్
నీ యంశమందె చేరను
బోయెద తపము సకటంచుఁ బోయెను రామా! 62

క మీరును నయోధ్యజేరియు
కూరిమి భార్యలనుగూడి, కుశలతనుండున్
వారలు మిమ్ములరింపన్
వారికి కాలంబుగడిచె వనరుగ రామా! 63

క నీకున్ బట్టము గట్టెద
చేకొనుమని తండ్రిబిలిచి, చెప్పనవేళన్
నీకుక్ వనవాసంబిదె
చేకొనుమని కైకతల్లిఁ జెప్పెను రామా! 64

క. పట్టము గట్టెదనన్నను
నట్టడవులలోనికిపుడు, నడువుమటన్నన్
దిట్టంబగు నీ చిత్తము
నట్టిట్లల్లాడదయ్యె, హరి శ్రీరామా! 65

క. దక్షిణ భారతదేశము
ప్రక్షాళన మొందమీదు పాదస్పర్శన్
వీక్షింప శైలమందర
దక్షిణ దేశమునకిడిన, దక్షిణరామా! 65

క. వారిరువురి పన్నాగము
వారక మీరడవులకును, వచ్చెడి విధమున్
కారణమయ్యెను గావున
వారికి టెంకాయగొట్టవలె శ్రీరామా! 67

క. అడవులకు మీరు వెడలియు
పడిపడిగాబోయిగుహుని, వాసముజేరన్
అడుగులు గడిగియునాతడు
వెడలించెను నదినిదాటి, వేగమెరామా! 68

క. నదిదాటించిన గుహునిన్
సదయత సంసారనదిని, సాంతముగానన్
పదిలంబుగ దాటించితి
విదినీదగు కరుణగాదె? విభుశ్రీరామా! 69

క. మునులాశ్రమముల దిరుగుచు
మునివరులాశీర్వదింప, మోదముతోడన్
వినయమున వారి గొలుచుచు
తనియించియు వారివలన దనిసినరామా! 70

క. మీరున్ దారినపోవగ
క్రూరుండు విరాధుడనెడు, గుణహీనుండున్
నారీమణి సీతమ్మను
శూరతగొని యాకసంబు జొచ్చెనురామా! 71

క. అదిగనివాని శిరంబును
పదునగు బాణంబుతోఁ ఖండగొట్టితుదిన్
సదమల గరుడాంబుస్త్రన
సుదతిని జానకినిదింపి, సూక్ష్మతరామా! 72

క. వానికి శాపము దీరగ
దానవ రూపంబువిడిచి, తనరూపమునన్
పూనియు మీకున్ మ్రొక్కుచు
తానేగెను దివికి మిమ్ము దలచుచు రామా! 73

పంచవటిలన్ మీరుండగ
వంచకి శూర్పణఖ మిమ్ము, వరియింపగన్
మించిగ ముక్కున్ చెవులును
త్రెంచగనదిలంకపతికి, దెలిపెను రామా! 74

ఖరదూషణులను వారలు
బరితెంచియు మిమ్మెదిర్చి, బలముగ బోరన్
పరివారంబును వారిని
బరిమార్చియు పౌరుషంబు, బరపినరామా! 75

శూర్పణఖ చెప్పగావిని
నేర్పునమారీచుబనిపి, నినుదూరముగా
జేర్పించి రావణుడుతా
మార్పించె సుమిత్రసుతుని, మాధవరామా! 76

మిము దూరముగాబంపియు
క్రమమునయతి రూపుదగుచు, గనబడి సీతన్
తమకున్ భిక్షనొసంగెడు
సమయంబున గీతదాటి, సాధ్విని రామా! 77

గరుడుడు సర్పంబున్బలె
నురువడిగా సీతగొనుచు, నుడువీధిని తా
బరతెంచుచుండ నేడ్చెడు
ధరణీ సుతనపుడుజూచి, దశరథరామా! 78

అరుణుని కొడుకు జటాయువు
సరభసమున రావణునకు సరగునయడ్డై
దురమొనరింపగ నాతని
విరివిగ రెక్కలను నరికి వేసెను రామా! 79

రావణుడాకసమునగొని
పోవగ సీతమ్మతనదు, భూషణతతులన్
దావేసె హనుమదాదుల
పావన వానరుల మధ్య, బడశ్రీరామా! 80

పంకజముఖి సీతమ్మను
లంకకు రావణుడు జేర్చి రాక్షసస్త్రీలన్
పొంకముగ కాపుబెట్టియు
నుంచెన శోకంబుక్రింద, నొనరుగ రామా! 81

క. దండకవన మధ్యంబున
దండనమారీచుజేసి, తమ్ముని తోడన్
ముందుగ పంచవటింజని
సుందరి సీతమ్మలేమిఁజూచియు రామా! 82

క వీరున్ సీతన్ వెదుకుచు
దారిన బోవంగనచట, తన చేతులతో
ఘోరకబంధుడు బట్టగ
వారక చేతులను నఱికి వైవగ రామా! 83

క వానికి శాపము దొలగగ
పూనిక మిముసంస్తుతించి, పోయెన్ దివికిన్
దీనతనున్న జటాయువు
గానంబడె రామచంద్రు కమలతు రామా! 84

క. రావణుడు జానకిన్‌గొని
పోవంగాజూచి నేను పోరొనరింపన్
రావణుకరవాలంబును
వీవగనాఱెక్క విరిగె వేగమె రామా! 85

క మీకీవార్తను దెలుపగ
నా శిరమునందు ప్రాణ, వాడులు నిలిచెన్
నాకికముక్తి నొసంగుము
చేకొనుమని ప్రాణమొదలె శ్రీరఘురామా! 86

క తనకొరకై మరణించిన
ఘనుడు జటాయువునకపుడు, కడు దయతోడన్
దనరూపము కినొసగియు
పనివడితా దహనక్రియలు బరపిన రామా! 87

క పంపా సరస్సుగట్టున
సొంపలరగమీరుదిరుగ, సుగ్రీవుండున్
బంపగ సంజన సూనుడు
గొంపోయెను ఋష్యమూక కొండకు రామా! 88

క. శ్రీరాముడు సుగ్రీవుడు
కూరిమితో మిత్రులగుచు, కుజనుడు వాలిన్
శ్రీరాముడు వధియించియు
వారికి కిష్కిందనిడెను వనరుగ రామా! 89

క వానరులను సుగ్రీవుడు
జానకి జాడలను దెలియ, జాలినవారిన్
తానుంబంపించుటకై
మానసమున దలప దెలిసి, మాధవరామా! 90

క శ్రీరాముడాంజనేయుని
చీరియు నుంగరము నొసంగి, సీతాసతికిన్
వీరుడవామెను దెలుసుక
చేరుము నాకడకటంచు జెప్పెను రామా! 91

క వానరుల గలసియాతడు
తాను సముద్రంబుజేరి ధైర్యముతోడన్
పూని వినువీధికెగసియు
దానవులంకాపురంబు, దగ్గర రామా! 92

క దిగియాంజనేయుండగ
తగవుకులంకిణియు రాగతాయుద్ధమునన్
తెగటార్పందీరి శాపము
పొగడుచు దివికేగియామె, పోయెను రామా! 93

క హనుమానుడు వెనువెంటనె
తనువున్ సూక్ష్మంబుజేసి, తడయకలంకన్
పనిబూని వెదకి సీతను
గనుగొనగాలేక కలతగా శ్రీరామా! 94

క కలియ దిరిగిలంకాపురి
కలకంఠినిగానకపుడు, కరువలి కొడుకున్
చలమునవెళ్లెడ, వెదకుచు
విలపించుచుగనెనశోక, విపినము రామా! 95

క పవనజుడ శోకవనమున
నివసించెడు సీతనెర్గి, నివ్వెరపడితా
సవినయముగ శ్రీరాముని
నవముద్రికనీయనామెనమ్మెను రామా! 96

క రావణునిజూడదలచియు
తావనమును బెరికివిఱువ,- తక్షణమచ్చో
నావనపాలకులుంజని
రావణునకు దెలుపనతడు, రఘుకులరామా! 97

క. అక్షయకుమారునింగని
వీక్షించియు నీవువాని, వేగముతోడన్
దక్షతను గట్టితెమ్మిక
శిక్షించెదననుచు బలికె శ్రీరఘురామా! 98

క. అక్షయునిగాంచి హనుమాన్
వక్షంబున వానిబొడువ, క్షతరక్తమున్
అక్షులనుండియు వెడలగ
వృక్షమువలె వాడుగూలె, పృథ్వినిరామా! 99

క. తన చిన్నకొడుకు, జావగ
తన పెద్దకుమారున-పతిడయ కనతుడున్
తన యస్త్రబంధనంబున
గొని పోబడెనాంజనేయుం, గుణనిధి రామా! 100

క దశకంఠుడాంజనేయుని
విశదంబుగ రామబలము, వివరింపుమనన్
దశకంఠ నీకు మిక్కిలి
దశరథ సుతుబలమటంచు, తాననెరామా! 101

క. రావణుడతి కోపంబున
నీవనచరుజంపుమనుచు నిడనాయాజ్ఞన్
న్నావినివిభీషణుడుతా
నీవిధి దూతలనుజంప నెగ్గనెరామా! 102

క అని తెలుప రావణుండటు
విని తమ్ముని మాటలపుడు, వెనువెంటనెయా
వనచరుని తోకగాల్పగ
పనిబూనియొసంగెనాజ్ఞ, ప్రభు శ్రీరామా! 103

క. రాక్షసులాయాజ్ఞనువిని
నాక్షణమే వారునిప్పు, నంజను సుతుకున్
శిక్షింతు మనుచుబెటను
హాక్షేపన్ గలుగజేయనప్పుడు రామా! 104

క తోకన్ మంటలు మండగ
ద్రాకెన్ రావణుని మేడ, పైకెగిరియుతా
జోకన్ లంకాపురిపై
దూకెన్ ధూమంబులెగయ, దుడుకున రామా ... 105

క ఖగఖగమని పొగలెగసెను
ధగధగమని మంటలెగసి, దావానలమై
నిగనిగమనుచు న్నిప్పులు
సెగలెల్లను చిమ్మెదిశల, శ్రీహరి రామా! 106

క. స్త్రీబాలవృద్ధ జనములు
గాఖరబడి యిండ్లలోన, గాలుచునుండన్
చేఖూని శోకమూరుతి
తాబెట్టెను తప్పినిండ్లు తగులగ రామా! 107

క లంకనుగాలిచి హనుమాన్
గ్రుంకిసముద్రంబునందు కోయనిపైకిన్
సుంకించి యుగసియావల
పొంకంబుగ దుమికి దరికి బోయెను రామా! 108

క అప్పట వానరులంగని
చప్పరనందరును గలిసి జగములు బెదరన్
వచ్చిరియు వానర బలములు
దెచ్చితిమనీ సీతకథను, దెలిపిరిరామా! 109

క శ్రీరామాజ్ఞను వానర
ధీరులు కల్లోకవరులు, తేజము తోడన్
వీరాలాపము లాడుచుం
జేరిరి సంద్రంపుగట్టు శ్రీరఘురామా! 110

క అచ్చట రాముండుండగ
వచ్చి విభీషనుడు రామభద్రు పదములన్
జచ్చర శరణని వ్రాలియు
హెచ్చుగ నభయంబు గోరె, హితమతిరామా! 111

క భయపడకు నిన్నుగాచియు
రయమున రావణుని జంపి, లంకకు నిన్నున్
దయతోనిపుడే రాజుగ
నియమించితిననుచు ప్రతిన, నెరపినరామా! 112

వ॥ ఇటు శ్రీరామచంద్రుడు సముద్రంపు గట్టున వానర సమూహముతో నివసించియుండగా రావణునిచిన్నతమ్ముడు విభీషణుడట కరుదెంచి. రామచంద్రుని పాదారవిందములను బట్టి, తనకు అభయప్రదానం బొసగుమని శరణువేడెను అపుడు రామచంద్రుడాంజనేయుని విచారించి, హనుమానుని

సలహాగొని విభీషణునకు అభయంబొసంగి రావణునిసంహరించి, లంకకురాజును జేయుదునని, ఆంజనేయునిచే లంకానగరమును, ఇసుకలో చిత్రింపజేసి, తక్షణమే యాయిసుక లంకకు విభీషణునకు రాజ్యాభిషిక్తుజేసెను

అటుపిమ్మట, రామచంద్రుడు సముద్రపుచెంత దర్భశయ్యపై పరుండి ఉపవాసనియమము మూడు దినములు దీక్షతో సముద్రునిగూర్చి ప్రార్థించినను సముద్రుడు ప్రత్యక్షము కాలేదు అందుకురాముడు కోపించి ధనస్సెక్కుబెట్టి సముద్రముపై వేయుటకు బ్రహ్మాస్త్రము మొకటు చేరిముత్యములవలెగాన్పించుచు ండెను సముద్రము బీడయ్యెను. అంతట సముద్రుడు తన భార్యలైన నదీ నదాలతో మనుష్యరూపములుదాల్చి రామునికడకుచేరి తమతప్పును సైరింపమనియు, సముద్రము మీద, పర్వతములను దెచ్చివేసి నలుని చేతిలో వంతెన నిర్మింపుమని చెప్ప, శ్రీరాముని కరుణకు పాత్రులై వెడలిపోయిరి ఎప్పటి యట్ల సముద్రము, నీటితోనిండి తొణుకులు బడుచు డెను

క లంకకు బోవలెనాకున్
పొంకంబుగ త్రోవనిమ్ము పోయెదనని, యా
లింపుమటన్న సముద్రుతు
జంకక యుండుటను జూచి జానకిరామా! 112

క. కోపంబున బ్రహ్మాస్త్రము
చాపంబును నెక్కుబెట్టి జలనిధి యపుడున్
ప్రాపుగ నస్త్రపు మొనకున్
ఊపబైను ముత్యమటుల, చూడగరామా! 113

క అంత సముద్రుడు రాఘవు
చెంతకు నరుదెంచినన్ను శిక్షింపకు మీ
వంతెన గట్టియు నాపై
సంతసమున చనుమటన్న, సరగునరామా! 114

క. శ్రీరాము నాజ్ఞనందరు
తీరంబున, జేరియుచట, దృఢదీక్షమెయిన్
వారధి గట్టియు లంకకుఁ
జేరిరి వానరులు చీలిపి, చేష్టల రామా! 115

క దానవబలముల తోడను
వానరులన్ బోరుసల్పి, పోరిని గూల్చన్
దానవపతి రావణునిన్
మానవరూపమున గూల్చి మనలిన రామా! 116

క. లంకకు రాజు విభీషణు
పొంకముగాఁజేసి తునిమి, భూసుతసీతన్
శంకలు దీరగ నగ్నిన్
పంకజముఖి నంపెనపుడు ప్రభు శ్రీరామా! 117

క. సీతమ్మ నగ్ని వెడలియు
భూతలమున కరుగుదేర, బుధులు గనంగన్
నీతండ్రి దివిజవరులున్
సీతయు నిర్దోషియనుచు, జెప్పిరిరామా! 118

క రావణుని పుష్పకంబును
రావించియునందులోన, రమణీయముగా
సేవింప వానరులతో
గావించె ప్రయాణమపుడు, క్రమ్మర రామా! 119

క ఎల్లరయోధ్యకు జేరగ
నెల్లజనుల సంతసిల్లి, నొనరుగ తల్లుల్
యుల్లాసంబుగ జూచుచు
చల్లగ సంతోషమైరి, సరగున రామా! 120

క భరతుడు నీపాదుకలను
గురుతరముగదెచ్చి యొసగి, గొనియిక నీవున్
విరివిగ నయోధ్యనేలుచు
కరుణింపుము నన్నటంచు, గలిసెను రామా! 121

క మునివరులు దేశ ప్రజలున్
ఘనముగ పట్టాభిషేక కార్యములెల్లన్
పనిబూని కొఱతలేకయె
వెనువెంటనె, జేరిరపుడు వేగమె రామా! 122

క. సీతయు లక్ష్మణ భరత స
మేతముగా యాంజనేయ, మేటి గుణులతో
ప్రీతిగ శత్రుఘ్నుండును
ఖ్యాతిగ సేవలను జేయఁగల్గిరి రామా! 123

ప॥ శ్రీరామచంద్రుడీవిధముగా లంకలో రావణాది రాక్షసులను జంపి, విభీషణుని లంగాధిపతిన్ జేసి, మహా పతివ్రతయగు సీతన్ దీసికొని, సుగ్రీవ విభీషణాదులు వెంటరాగా, పుష్పక విమానంబులో సంచరును, అయోధ్యకు జేరి, తల్లులు ప్రజలు, సంతోషించుచుండగా వశిష్టాది మౌనీంద్రులాశీర్వాద

ములతో వైభవోపేతముగా పట్టాభిషేకమహోత్సవము గావింపబడెను ఆసమయమున సమస్త మునీంద్రులతోను, రాక్షస, వానర ప్రముఖులతోను, శ్రీరామ చంద్రుని కొలువు కూటము, కిటకిటలాడుచుండెను ఆ సమయమున అగస్త్య మహామునీంద్రుడు, శ్రీరామ చంద్రుని జూచి, ఆ కొలువులోనున్న వీరులను వారి పరాక్రములను, వేరువేరుగా ప్రశంశించుచు లక్ష్మణుని జూచి,ఇతడుమహా వీరుడు, ఇంద్రజిత్తును తెగటార్చిన ఈయన పరాక్రమ మన్య సామాన్యమని అగస్త్య మహాముని దెలుపగా, రామచంద్రుడగస్త్య మునీంద్రునితో ఓ ముని శ్రేష్ఠా! కుంభకర్ణుడు కంపనుడు, అకంపనుడు, ధూమ్రాక్షుడు, యూపాక్షుడు దుర్ముఖ ప్రహస్త, రావణాది మహావీరులనందరిని విడచి ఇంద్రజిత్తే మహా ప్రతాపశాలియని మీరతనిని బొగడుచున్నారు అని యడుగగా, అగస్త్యమహా మునీంద్రుడిట్లనెను

ఓ రామా! తొల్లిదేవాసుర యుద్ధములో దేవేంద్రునకు, రావణునకు ఘోర యుద్ధము జరిగినపుడు దేవేంద్రుడు, రావణుని బలహీనపరచి,అతనిని పట్టి కట్టివేయుటకు యత్నించుచుండు సమయమున ఇంద్రజిత్తడ్డగమునించి తన తండ్రిని దేవేంద్రుని బారినుండి తప్పించి,యుద్ధములో దేవేంద్రునోడించి అతనిని తన రథస్తంభమునకు బంధించుకొని పోయి లంక జేరెను పిమ్మట బ్రహ్మదేవుడరుదెంచి ఇంద్రజిత్తునకు వరములొసగి, దేవేంద్రుని విడిపించు కొని పోయెను అందువలన ఇంద్రజిత్తును మహా యోధుడుగాను అతనిని జయించిన లక్ష్మణుని అతనిని మించిన యోధునిగా చెప్పవలసి వచ్చెను అది యున్గాక లక్ష్మణుడు మహా యోధుడనుటకు మరియొక కారణము కలదు మీరడవులకుబోవునపుడు నిద్రాదేవి లక్ష్మణునావహించెను ఆయన నిద్రాదేవితో నిట్లు దెలిపెను ఓ నిద్రాదేవీ నేను మరలా అయోధ్య చేరువరకు పదునాలు సంవత్సరములు నీవునాచెంతకు రావలదు నావాలి నిద్రగా నాభార్యనూర్మిళను పగటి సమయములో రాత్రిలో ఆమెవంతుగాబట్టుము అని తెలుపగా ఆమె అటులేయని లక్ష్మణుని చెంతచేరలేదు లక్ష్మణ స్వామి మీకు రాత్రిళ్ళలో ధనుర్బాణధారియై గస్తు దిరుగుచు డును పగటి కాలములో కందమూలాది అహారములు మీకు సమకూర్చుచుండును కానీ ఆయనకు నిద్రలేక పోవడమే గాక, అహారము కూడ లేకుండెను వీలననగా అయన తెచ్చియిచ్చిన ఫలాదులను మీరాయనకు తినుమని యివ్వలేదు మీరివ్వనందున అయన తినలేదు. తెచ్చినవాడుతినియుండునని మీరనుకొన్నారు మీరివ్వలేదే తినకూడదని అయ ననుకొన్నాడు ఈ విధముగా నిద్రాహారములు లేనివాడై పదునాల్గు సంవత్సరములు గడిపియుండెను ఇంద్రజిత్తు పదునాలుగు సంవత్సరములు నిద్రాహారములు లేనివానిచేత జయింపబడును కావున మన లక్ష్మణస్వామి అవ్రతమాచరించియున్నందువలన అయన ఇంద్రజిత్తునుజయింపగలెను బల అతి బల

యను విద్యలానాడు విశ్వామిత్రమహర్షి వలన మీరు తెలిసికొనియుంటిరి అ విద్యల ప్రభావము వలననే ఇంతవరకు మన లక్ష్మణస్వామి, బలాన్వితుడై జీవించియుండగలిగెను. ఇది ఇంద్రజిత్తును పొగడుటకును లక్ష్మణుని ప్రశంశించుటకును ప్రత్యేక కారణమని తెలిపి, రాజాంతఃపురమునకు కబురంపగా అప్పుడే ఊర్మిళ నిద్రలేచినదని సమాధానము వచ్చెను అది విని సభాసమిలెలకును సంతోషించిరి అటువంటి ఇంద్రజిత్తునకు గన్నతండ్రి రావణుని జన్మ వంశ వృత్తాంతములను దెలుపవలసినదిగా అగస్త్యుని రామచంద్రుడు కోరెను అగస్త్యుడీవిధముగా, రావణ వృత్తాంతమును చెప్పసాగెను

క నిండు సభలోన లక్ష్మణు
డుండ నగస్త్యుడు జూప, సూర్యకులనాథున్
దండిగ గొనియాడియు, తా
ఖండనమున నింద్రజిత్తు బలిగొనె రామా! 124

క దండిమగండని లక్ష్మణు,
దండి పరాక్రమముంబొగడ తమ్ముని చేతన్
దండింపబడిన యాతని
తండ్రిని రావణునిగూర్చి, తా శ్రీరామా! 125

క వినవలెనని నాకున్నది
వినిపింపు మటంచు రామ, విభుడడుగంగన్
ఘనివడి మునివర్యుడు తా
వినిపించెను రావణాఖ్య, విధమును రామా! 126

క రావణుడు చెడ్డవాడని
భావించియుండిట్టుచుండ్రు బహువిధములుగా
రావణుని మేలు దెలియక
పొపుటనే దిట్టుచుండ్రు పారబడి రామా! 127

క రావణుని కాలమందున
భావింపగ చాలమంది, బాధలు పడినన్
రావణుడు మరణ మొందగ
పావన శ్రీరామకరుణ, బడసిరి రామా! 128

క శ్రీమన్నారాయణునిన్
భూమిపయన్ రాముడగుచుం బుట్టించుటకున్
తామెంత కష్టపడెనో
ధీ మంతులుందెలియవలయు, దీనిని రామా! 129

క. రాముని జన్మకు నిజముగ
కామాంధుడు రావణుడు కారణమయ్యెన్
కామాంధుడు గాదాతడు
రామునికై నటనజేసె, రఘుకులరామా! 130

క రావణుడు కారణంబని
భావించియు నతనిమేలు బహు దొడ్డదిగా
భూవలయంబున కిపుడది
పావనకరమనుచు దెలయ, బడవలె రామా! 131

క. చేసెనుర ఘోరతపంబులు
కోసెను తన కంఠములను, కుండము వ్రేల్పన్
వాసిగ తొమ్మిది శిరములు
వేసియు నా హోమమటుల, వ్రేల్చెను రామా! 132

క ఇట్టుల పదివేలేడులు
కట్టడియై తపముఁజేసి, కడపటి శిరమున్
అట్టెగోయగ కత్తిన్
బెట్టుగ మెడమీద నతడు, బెట్టెను రామా! 133

క. పుట్టెను ప్రళయముఁలెన్నో
దటంబగు మంటలెగసి ధరణీతలమున్
జుట్టెను పొగబందురమై
యట్టె వినువీధినిండె యటు శ్రీరామా! 134

క అదిగని దేవతలందరు
పదపదమని బ్రహ్మకడకు, పరువున జనితా
నిదిగో దశకంఠుడును
పది యవతలగోయ, యత్నపడె శ్రీరామా! 135

క వాడాతలయున్ గోసిన
కీడగు లోకంబులకును, ఖేదము గలుగున్
వాడడుగు వరములిమ్మని
వేడిరి యాబ్రహ్మనవుడు, వేల్పులు రామా! 136

క. వెనువెంట బ్రహ్మదేవుడు
చనుదెంచియు రావణు నిది సాహసమని తా
వినుతించి కత్తిదీసియు
కొనుమొసగెద వరములను కోరుము రామా! 137

క. వరములు గోరుచు బ్రహ్మను
నరులన్, వానరుల విడచి. నాతోనెవరున్
దురమొనరించిన వారే
విరివిగ నొడంగ వరము వేడెను రామా! 138

క నరుడై నిను బుట్టింపగ
వరమడుగక విడచెగాని, వాడు మరచునే?
తరమా! నమ్మంగలమా
మనువకు రావ ు మంచిమతి శ్రీరామా! 139

క అవకాశము నీకొసగియు
భువిపై నీతోడఁబోరి పుట్టుకలేకే
భవసాయుజ్యముఁజెందన్పు
భవించెను రావణుడుగ, భవహర రామా! 140

క గురునాజ్ఞ లేకనాతడు
పొరబాటున సేయలేదు పోరులనెల్లన్
గురునాజ్ఞ పొందియాతడు
గురుతర యుద్ధములుజేసె, గుణనిధిరామా! 141

క గురువుకడగేగి యాతడు
శరణంబును బొంది మిగుల శాస్త్రోక్తముగా
గురునుపదేశంబదియు
విరివిగ మోక్షము లభించు, విధమును రామా! 142

క పరమాత్మునితో ఢీకొని
మరణించినవారి పుణ్యమహిమలు దెలుపన్
దరమా! రావణ నాకది
పరమ పవిత్రులకు గల్గు, భాగ్యము రామా 143

క యోగము గంగా స్నానము
బాగుగ నోంకారజపము, భజనలు తపముల్
సాగించు వారికందెను
వేగమె మోక్షంబు బొందు విధమనె రామా 144

క. సనత్కుమారుండిట్టుల
వినిపింపగ రావణుండు విని వెనువెంటన్
తన మంది మార్గలంబుల
పనిబూనియు యుద్ధములకు, బలముగ రామా 145

క. తెలిసిన వెంటనె యాశడు
పలువిధముల దుండగములు. ప్రబలము జేసెన్
చలపెట్టియు దివ్రతులను
తలపడి యుద్ధములుజేసె తారకరామా! 146

క. అది మొదలు మొదలు వెట్టెను
బుధజనులను బాధపెట్టి పుణ్యస్త్రీలన్
బెదరించి చెరలు బట్టెను
కదనంబున దేవతలను, గలచెను రామా! 147

క. పరలోకంబున నుండియు
నరలోకంబునకు దిగియు, నారాయణుడే
నరుడై జననం బదంగ
విరివిగ తారాజబాట వేసెను రామా! 148

క. కష్టములనతడు బొందుచు
కష్టముల దరిచి బెట్టి కనుబెట్టిదుడై
దుష్టుడుగ తాను గనబడి
శిష్టుల హరియొద్దకనిపె శ్రీరఘురామా! 149

క. వారందరు వైకుంఠము
చేరంజని హరినిగాంచి, చిత్తము లందున్
దారుణ దశకంఠునితో
వారికిగల బాధ దెలిప వాంకిరామా' 150

క. శిష్టుల సంరక్షించెద
దుష్టుల నేదునిమిషైచు దురమున వారిన్
నిష్ఠుర దురహంకారిని
బ్రహ్మండగునటులజేతు, పదమనె రామా! 151

క. అభయంబు వారికొసగియు
శుభగుణు నారాయణుండు, సురుచురలీలన్
బ్రభవించె రాముడగుచును
విభవంబుగ దశరథునకు వేడ్కగ రామా! 152

క. నరుడై రావణుదునిమెను
దురమున రాక్షసులనెల్ల, ద్రుంచెన్ కడిమిన్
నరవానరులీ విధమున
కరమొప్పగ లోకములను, గాచిరి రామా! 153

క తపకొరకు మేడగట్టుక
పనిబూనియు నందునొక్క, వంకాసేయన్
తనకేగా కాగాలియు
పనివానికి సుఖముజేయు పగిదినిరామా! 154

క రావణుడు రాముకొఱకై
గావించిన దుండగములు, కారణములుగా
భూవలయంబున రాముడు
గా వచ్చియు పుట్టవలసె ఘనహరిరామా! 155

క ఈ విధముగ దశకంఠుడు
గావించిన యత్నమెల్ల, కడు మేలగుచున్
భూవలయంబున రాముని
పావనపద ముద్రబడెను, భవహరరామా! 156

క భారత దేశమునందున
శ్రీరాముని మందిరములు, స్థిరముగ వెలసెన్
ఆ రామచంద్రు భజనలు
నూరూరన్ జేసి ముక్తినొందగ రామా! 157

వచనము - ఇట్లగస్త్య మహామునీంద్రుడు శ్రీ రామచంద్రునకు, రావణు వృత్తాంతమంతయు దెల్పి ఓ రామచంద్రా ! రావణుడు జీవించి యున్న కాలములో జరిగిన దుండగములన్నియు, రావణు వధానం తరము, ఇపుడు రామరాజ్యము అనగా నీ రాజ్యము జరుగుచున్నది. అతని రాజ్యంలో కష్టపడినవారికి, నీ రాజ్యములో సుఖసంతోషములు జెందుచున్నారు ప్రజలు. వారికిపుడెట్లున్నదనగా వేసవి కాలమున, మిట్టమధ్యాహ్నం ఎడారిలో, మండు టెండలో, నడచు బాటసారికి ఎడారి గట్టుకు చేరగానే, అక్కడ దగ్గరలోనే నొక మంచినీటి సరోవరంబును, దానిగట్టున సన్నని యిసుకయు పై భాగమున దట్టమైన నీడగల, సువాసనలను విరజిమ్ము, పొన్నవృక్షంబును నుండగాజూచి నీరుద్రావి ఆ వృక్షపునీడన ఇసుకలో విశ్రాంతి తీసికొనునపుడు, ఆ పుష్పవన మునుండి, నేతెంచు, పిల్లగాలులు సోకినపుడతని మనస్సెంతహాయినసుభవించునో ఆ విధముగా నీ రాజ్యములో ప్రజలు సుఖించుచున్నారని రామరాజ్యమును ప్రశంసించెను.

ఇక శ్రీ రామచరిత్ర చివరివరకును -
రావణరాజ్యం తర్వాత రామరాజ్యము

క శ్రీరామా నీ రాజ్యము
నేరాజులు సేయలేక, నివ్వెర పడగా
పారావారమునందలి
వారలు నీ రాజ్యమనగ, వలతురు రామా! 158

క నెల మూడువర్షములు బడి
కలకలలాడుచును వసుధ, గనిపింపంగా
తిలకింప గోవులన్నియు
నొలకించెను పాలుపెరుగు నొసరుగ రామా! 159

క దండిగ పంటలుబండుచు
పండిన విత్తనమెరాలి పైరైపండున్
మెండుగ ధనధాన్యంబులు
నిండెను ప్రజలిండ్లనిండ నీదయరామా! 160

క ఎక్కడ జూచిన హోమము
లక్కజమగ జరుగుచుండె నతినియమమునన్
దిక్కులు బిక్కటిలంగను
గ్రక్కనయావేదమంత్ర, గానము రామా! 161

క యమధర్మ రాజురాముని
సమధర్మము తెల్లజూచి సంబరపడచున్
గమనించి పండు ముసలుల
సమయంబున గొనుచుంబోవు సరగున రామా! 162

క మీరేలు రాజ్యమందున
జారులు చోరులును లేరు, చంచల మతులున్
క్రూరులు పరధన హరులున్
నేరంబుల వారులేరు నిజమిది రామా! 163

క క్షత్రియరాజులు మీపన్
మిత్రులుగా మార్పుంజెంది, మీపైభక్తిన్
కృత్రిమముల్ గావింపక
మిత్రత్వము తోడవారు మెలగుచు రామా! 164

క యుద్ధములు మానివైచిరి
బుద్ధులు తాధర్మనిరతి పాటింపగన్
యుద్ధములు లేని కతమున
తద్దయుసుఖ శాంతులమరె దశరథ రామా! 165

క దానములిచ్చెద మన్నను
దానంబులు గోరరెవరు, తమ రాజ్యములో
దీనులు హీన దరిద్రులు
గానరుగా మచ్చుకైన. కరినులు రామా! 166

క కుక్కకక్కట నీవాకిట
నిక్కవముగ నిలిచియేడ్వ, నీవద్దానిన్
గ్రక్కున విషయము దెలునుక
చక్కని న్యాయంబుసేయ, జాలిన రామా! 167

క ఒక గ్రద్ధ గ్రుడ్లగూబను
తికమకబెట్టియునుదాని, స్థిరమగుగూటిని
బ్రకటించినాదటంచును
సెకనక్కములాడి తరుమ, నేర్చిను రామా! 168

క గ్రద్ధది నేరంబనుచును
బుద్ధిన గమనించి దాని, పాలియింపంగన్
గ్రద్ధయొక రాచవాడై
తదయు శాపంబుదీర, తీరలెను రామా! 169

క ప్రజలున్ మెచ్చరటంచును,
నిజముగ నిందించిరనుచు నిజసతిసీతన్
సుజనుడు లక్ష్మణునంపియు
విజనారణ్యములో విడచి, వేసిన రామా! 170

క యమధర్మరాజుమునియై
సమయంబును గోరిమిమ్ము, సంభాషింపన్
గమనింపకెవరువచ్చిన
తమకరవాలమున తలను, దరుగగ రామా! 171

క మీరునుమాటనెసంగియు
దారికి లక్ష్మణునిబెట్టి, తాభాషింపన్
క్రూరుడు దుర్వాసుడుతా
గోరెను లక్ష్మణుని దారి, కుజనత రామా! 172

క. అడిగిన దుర్వాసునకున్
కడువినయము తోడ మ్రొక్కి కడువడితానే
జడియుచు రాముని జేరియు
తడయక లక్ష్మణుడు గాంచె తనరగ రామా! 173

క. తమ్ముని జూచిన రాముడు
నెమ్మనమునబాధజెంది, నేజేసిన యా
సమ్మతి, బ్రతివన్ యెట్టుల
తమ్ముని తలదరుగగలను, కానని రామా! 184

క అని శ్రీరాముడువగచుచు
తన ధర్మము విడువ లేక, తహతహ పడచున్
మునులారా ! నాకిప్పుడు
వినిపింపుడు ధర్మమార్గ, విధమును రామా! 185

క ధర్మము దెలిసిన వారిని
ధర్మంబును దెలుపుదచుచు తగిన విధమునన్
మర్మంబుగోరమునుజున్
ధర్మాపద్ధర్మములను, దరచియు రామా! 186

క. తలదీసెడు మీ ప్రతినకు
తలదీయక లక్ష్మణునకు, ధ్వష్టించిము తా
నిజలో నీ రాజ్యంబున
నిలువకనెటకైనబంప, నేఎగు రామా! 187

క. అని తెలుపగ లక్ష్మణునిన్
తన తమ్ముడెయన రాజ ధర్మంబున కై
తనరాజ్యమందు నిలుపక
బనిపిన నీ హృదయమెంత. బలమది రామా! 188

క అటు పిమ్మట లక్ష్మణుడున్
పటుతరముగ వరయునదికి. బరతెంచియు తా
తెగువగు ధైర్యము తోడను
తటుకున తాబోయిమునిగి,కానటు రామా! 189

క తమ్ముడు బోయిన కతమున
నెమ్మనమున దాళలేక, నిజపుత్రులకున్
సమ్మతి రాజ్యంబొసగియు
తమ్ములు పురజనులు తోడ తారకరామా! 190

క రమ్మనియ వతారంబును
సమ్మతినుపసంహరింప సాకేతపురిన్
తమ్మనుసరించు వారికి
గ్రమ్మర తమ వెంటవచ్చు కాంతను రామా! 191

క. మనుజులు పశుపక్ష్యాదులు
తనవెంటను రాగ రామ, ధరణీశ్వరుడున్
వెనువెంట సరయునదికిన్
గొని పోయెను సంతసంబు, గూర్పగ రామా! 192

క అందరు గలసియు సరయువు
నందున తమదేహములను నరమరలేకే
పొందుగ మునుగన్ జేయుచు
సంధించిరి రామమంత్రప్రాసము రామా! 193

గావింప వారలందరు
గోవిందుని రూపులగుచు, గ్రొమ్మెరుపులతో
సేవించుచు శ్రీనాథుని
భావింపగ విష్ణుపటుల బరగిరి రామా! 194

శ్రీరాముని నరరూపము
నారాయణ రూపమగుచు సదిమనుగకనే
మారెను నాసమయంబున
ధారాళముగాను రామ, తనువున రామా! 195

శ్రీరాముని తలమీదను
తారకనేక నూరుకోట్లు వనరగ సూర్యుల్
చేరి వెలింగెడు విధమున
నారాముకిరీట మందునమరెను రామా! 196

వాసుకి శేషుల విధమున
భాసురమాగ చేతులపుడు బహుదీప్తంబై
వాసిగ నాలుగు భుజములు
నాసమయంబునను మొలచె నరసీత రామా! 197

చేతుల శంఖము చక్రము
ప్రీతిగశీరాదిక్షత ఓరుడమువెల్లిన్
ఖ్యాతిగ వక్షమునందున
నూతన కౌస్తుభములక్ష్మి యుండిరి రామా! 198

ఆయన పొక్కిలియందున
సోయగముగ పెరసె బ్రహ్మ, సొబగగుతమ్మిన్
మాయని బంగరు చేలము
పాయక మొలయందుగాను నయ్యెను రామా! 199

క. లోకములందరు జూడగ
ప్రాకటముగ దివ్యప్రకాశ, పంక్తులతోడన్
శ్రీకాంతునందుగనబడె
వాకొనలేనట్టి, సొబగువర్ధిలె రామా! 200

క. కోటి పదికోట్లు మఱిశత
కోటులుగల సూర్యలోకకూటమియై తా
ధాటిగ వెలుగు విధంబున
మేటిగ శ్రీ విష్ణువగుచు మెరసెను రామా! 201

క. నారాయణుఁ డాదినమున
శ్రీరాముడిగా జనించి చేరెను భువికిన్
ఆ రాముడీదినంబున
నారాయణుడగుచుమారె సరసత రామా! 202

క. మారిన శ్రీహరి యంతట
చేరగవైకుంఠమునకు, జనుదెంచునెడన్
చేరిరి శివుడున్ బ్రహ్మయు
నారాయణుప్రక్కదెసల, నడచుచురామా! 203

క. చతురాననుండు వేదము
చతురతబఠియించుచుండ శంభుండంతన్
గతరామచరితమంత వి
నుతిజేయుచు బోవుచుండె పెనరుగ రామా! 204

క. హరిమీఁద పుష్పవర్షము
గురిపింపగ దేవతలును కోమలి జనముల్
విరివిగ దుందుభి మొదలగు
సురుచిర వాద్యములు మ్రోగె సుపనుత రామా! 205

క. భూలోకంబును విడియు
పై లోకంబులను గడచి ప్రభుశ్రీహరియున్
మేలగు వైకుంఠములో
కాలిడగానెదురు జనియె, కమలయు రామా! 206

క. ముందర లక్ష్మియు నడువగ
నందరు వైకుంఠ పతిని నాహ్వానింపన్
బృందములై తాబోవుచు
చిందులుద్రొక్కుచును హాసిని చేరిరి రామా! 207

క హరినిన్ గొనితా వచ్చియు
పరమాత్ముని మందిరమున, భక్తి గజేర్పన్
పరమానందంబున హరి
సరగున శ్రీదేవిజేరి సరసత రామా! 208

క నెలకొని వైకుంఠంబున
గలవారలకందరకును, కనువిందగుచు
చెలువుగ శేషుని పాన్పున
పలువిధసౌఖ్యములు హరియు, బడసెను రామా! 209

క రావణుని కారణంబున
రావలసెను హరియునాడు రాముండగుచున్
దావచ్చి పోయినందున
కోవెలబూహూరవెలసె, కోటులురామా! 210

క. కావున రాముని రాకకు
రావణుడే కారణంబు, రావణుడిటులన్
దేవుని తాగొనిదెచ్చియు
జీవులకందించెనిటుల, శ్రీరఘురామా! 211

క శ్రీరాముడీవిధంబున
పారాడగ భరతభూమి ప్రవిమలమయ్యెన్
ఆరాముభారణావని
చేరి జపింపగ ఘనత, చేకురె రామా! 212

క పరుసము సోకినయినుము
వరుసగ బంగారమైన, పడుపున భూమిన్
నడుచుగ రాముని పాదము
దిరుగ పవిత్రంబునయ్యె, స్థిరముగ రామా 213

క ఈ రామ శతకమెవ్వరు
పారాయణ, జేచిరేని పరమాత్ముండా
శ్రీరాముకరుణ చేతను
వారికినిహపరము గల్గు, వసరుగ రామా 214

క రామా, రామా రామా
రామా శ్రీరామ రామ రామా రామా
రామా రామా రామా
రామా పట్టాభిరామా రామా రామా 215

క. రామాయను నీనామము
నేమారకదలచువారి, నిన్దయతోడన్
రామాగాచుచునుండుము వు
సామీప్యమునందు నిలచి, పరగున రామా! 216

క. యమలోకము నీ భక్తులు
తమకన్నుల జూడబోరు, తనరుచువారున్
విమలింపు ముక్తులైతా
తమ వైకుంఠంబుఁ జేరెదరు శ్రీరామా 2.7

క. మంగళమో శ్రీ రామా!
మంగళ మాశ్రిత సమాజ, మధురసనామా
మంగళ తారకనామా
మంగళమగు రామ నీకు, మాధవరామా! 218

ఇది శ్రీరామ ద్విశతి, యను సంగ్రహ రామాయణే, పరలోక ప్రాప్తే, ఇహలోక విభవే, ఆదికావ్యే అఘసంహారిణే ఆనందదాయకే, అమృత ప్రసాదే అజ్ఞాననివారణే జనన మరణ రహితే జనప్రియ దాయకే, లంకిపలి ఓబయ్యనాయుని ప్రణీతంబైన శ్రీరామ ద్వి శ తి యనుసంగ్రహ రామాయణము సం పూ ర్ణ ము !

